

N 14 27 IV 84
m. 99

Diplomitööks lühiooperid

Esmaspäeval, 30. aprillil kell 19.30 esietenduvad TRA Draamateatri saalis RAT «Estonia» lavastused: Grigori Fridi «Van Goghi kirjad» ja Manuel de Falla «Meister Pedro nukumäng». Lavastaja on Neeme Kuningas (GITIS-e diplomand), dirigent Vello Pähn, kunstnik Jaak Vaus (külalisena). «Meister Pedro nukumängus» osalevad Eve Maremäe, Maie Toompere, Hendrik Toompere ja Veiko Jürisson, laulavad Marika Poobus, Lydia Roos, Voldemar Kuslap, Hans Miilberg, Mait Robas, Tarmo Sild ja Tiit Tralla. «Van Goghi kirjades» laulab Hans Miilberg. Ooperid on tõlkinud Peeter Volkonski.

NEEME KUNINGAS, miks valisite oma diplomitööks need lood?

«Hans Miilberg hakkas Van Goghi rolli juba kaks aastat tagasi õppima ja et ta töö kasutu ei oleks, võtsime ooperiõhtu esimesse poolde «Van Goghi kirjad». Lavastust ette valmistades külastasin korduvalt helilooja Grigori Fridi. Viimased kümme aastat on ta tegelnud maalikunstiga, ilmselt sellest on tulnud ka operi teema. Eriti liigutasid heliloojat van Goghi kirjad, neist ilmneb, millest kunstnikul tuli loobuda ja milliseid raskusi ületada. See ooper on ülistuslaul loovale inimesele, kes on veendunud oma tões, hoolimata üldisest mitterõõmimisest.

Kontsertettekandes on «Van Goghi kirju» esitatud palju, teatris aga mitte kordagi. Meie lavastuse kohta võib seega öelda, et see on maailmaesietendus. Ei tahaks hakata vaatajale nõuandeid andma, aga niipalju siiski ütleksin, et selle teose puhul ei maksa oodata ooperit traditsioonilises mõttes. Mono-ooperi vorm iseenesest viitab tinglikkusele, elus me ju ei räägi üksi. Oleksime rõõmsad, kui etendust tuleks vaatama publik, kes suhtub lavastusse eelarvamusteta ja on nõus omaks võtma meie mängureeglid.

«Van Goghi kirjad» on probleemiderikas lugu, sellele vaatamata ei püüagi me mingit vastust anda, vastupidi, me soovime vaid küsimuse esitada. Leian, et ühesed tõlgendused pole kunstis üldse võimalikud. Fridi ooperis üritame luua olekute, seisundite, unenägude, meenutuste kaleidoskoopi, mis vaheldub välise loogikata.

Lisaks peategelasele van Goghile olen lavastusse toonud ühe nime tegelase — daami, kellele ma ei oska ega tahagi kindlat nime panna. Daam sümboliseerib seda miskit, mis sunnib looma, mille kohalolek võimaldab luua. Ta ei ole inimene, vaid see, mis on vajalik loominguliseks seisundiks — muusa, naiselikkus, inspi-

gu» saab mitmel viisil tõlgendada. Siiski arvan, et kuna on tegemist don Quijote'iga, ei saa keegi, kes sellega kokku puutub, teha paljalt lihtsat ja lõbusat lugu. Don Quijote on alati esile kutsunud vastandlikke suhtumisi, ka siin tahaks otsad lahti jätta ja lasta vaatajal otsustada. Lõpuni neutraalseks pole me siiski suutnud jääda ja meie peategelane peaks olema donkihhotluse paremaid esindajaid. Ooperi teemat võiks seostada ka tänapäevaga, meie eluga: sageli mängime samamoodi: mis oleks, kui järsku leiduks inimene, kes tõuseb püsti ja ütleb, et kõik, mis me teeme, on vale. Ebaõiglus pole ju maailmast kadunud ja don Quijote on ebaõigluse eest võitlemise sümbol. Kas see, mis ta teeb, on õige või vale, seda tahaksimegi küsida. Meie lavastuses pole don Quijote seotud kindla aja või kohaga, ta tuleb teadmata sajandist, teadmata maalt, aga me teame, et ta läheb sinna, kus on toimimas mingi ebaõiglus.

«Meister Pedro nukumäng» on valminud koostöös Nukuteatriga, ka etenduse kunstnik, Noorsooteatri peakunstnik Jaak Vaus on töötanud kaua Nukuteatris. Olen õnnelik, et alustasin koostööd inimesega, kes on võimeline nii teatripäraselt mõtlema. Mulle kui algajale oli suureks toeks, et ta oli tõeliselt lavastuse kaasautor, pakkus välja kümme erinevat varianti, millest siis lõpliku välja valisime. Nukunäitlejatest nimetaksin eelkõige Hendrik Toompere, kes on väga musikaalne inimene ja oli juba esimeseks prooviks muusikaga põhjalikult tutvunud. Ta on erakordse fantaasiaga näitleja, kellega on kindlasti lust töötada igal lavastajal.

Kõigile meile oli loomulikult toeks Manuel de Falla võrratu muusika, vaba triviaalsest illustratiivsusest, seda ei kohta teatrile kirjutatud teostes just tihti. Ta jutustab don Quijote'i lugu rikkalt, me kuuleme selles muusikas väga paljut.

Lühiooperite õhtu on minu esimene iseseisev töö nagu ka diri-

ma ei oska ega tahagi kindlat nime panna. Daam sümboliseerib seda miskit, mis sunnib looma, mille kohalolek võimaldab luua. Ta ei ole inimene, vaid see, mis on vajalik loominguks seisundiks — muusa, naiselikkus, inspiratsioon, säde. Ja on traagiline, kui see kunstnikult ära võetakse.

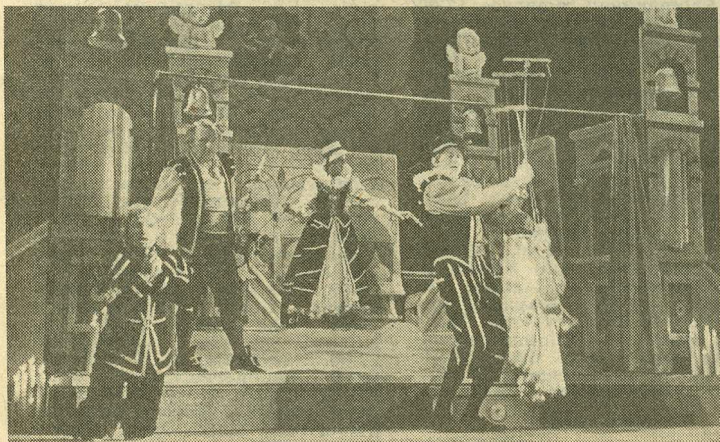
Mul on hea meel, et Hans Miilberg võttis omaks meie pakutud tingliku joone. Eriliselt tahaks tänada ka kontsertmeistreid Reet Lauulu ja Jaanus Juuli, kes meid väga palju aitasid.

Ka «Meister Pedro nukumäng»

le kirjutatud teostes just tihti. Ta jutustab don Quijote'i lugu rikkalt, me kuuleme selles muusikas väga paljut.

Lühiooperite õhtu on minu esimene iseseisev töö, nagu ka dirigent Vello Pähn. Kusagil ei õpetata dirigendi ja lavastaja koostööd, oleme seda kobamisi otsinud. Muidugi tõi töö esile palju vaidlusi, läbi kriitilisuse teineteise suhtes jõudsime tulemuseni.»

Vestles REET NIKKEL

● Stseen lavastusest «Meister Pedro nukumäng».

GUNNAR VAIDLA foto

37

«Aitüma, sõbrad, abi eest!»

«Ühtsus on meie jõud, ühtsus on meie elu seadus.»

«Selle nimel maksab juua,» tegi Prohhorov ettepaneku.

«Aeg ei anna oodata,» noogutas Gulõga ukse poole.

Prohhorov rapsas püsti, tõmbas ukse valla ja hõikas:

«Semjon!»

Nüüd viimaks märkas Gulõga talle hoogsalt märku andvat Hižnjakovi.

«Pavel, miks sa seal passid? Astu sisse!»

«Tahan öelda paar sõna, Pjotr Jelizarovitš.»

«Astu sisse, miks sa seal passid!» kordas Gulõga, teatas Remizovile: «Tema sovhoos tuli jälle esikohale.»

Remizov puhkes naerma:

«Hižnjakov on tubli mees ja sina oled tubli mehe ülemus.»

Sisse astus Semjon, šaslõkivardad lehvikuna sõrmede vahel. Kõigi pilgud pöördusid temale. Ainult Hižnjakov ajas oma:

«Pjotr Jelizarovitš, ma tahan öelda paar sõna.»

«Mis sul juhtus? küsis Gulõga pahaselt. «Kas tuli läks lahti? Kuskohas...?»

Hižnjakov astus üle läve, kõhkles veidi, enne kui sosinal öelda:

«Krõlov ilmus Lutšanskisse.»

«Kes?» küsis Issajev.

«Ajakirjanik. Sama mees. Sergei Krõlov. Tema isanime ma ei tea.»

«Aleksandri poeg,» lausus Gulõga. «Oled sa selles kindel?»

«Nägin teda oma silmaga.»

Kõik vahetasid pilke.